

تأثیر کنترل های داخلی بر پایداری سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

وحید اسکو^{۱*}

دنیا توغدری^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۹/۱۸ تاریخ چاپ: ۱۴۰۰/۱۰/۱۸

چکیده

هدف از این پژوهش تاثیر کنترل های داخلی بر پایداری سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بود. در این پژوهش برای جمع آوری داده ها و اطلاعات مورد نیاز، ابتدا از روش کتابخانه ای و مطالعات اسنادی استفاده شد که بر این اساس، مبانی نظری و ادبیات پژوهش از کتب و مجلات تخصصی لاتین و و یادداشت های توضیحی شرکت های منتخب، لوح های فشرده آرشیو تصویری و آماری سازمان بورس اوراق بهادار تهران فارسی گردآوری شد. سپس داده های لازم برای آزمون فرضیه های تحقیق از طریق مراجعه به صورت های مالی، پایگاه اینترنتی بورس اوراق بهادار و دیگر پایگاه های مرتبط و نیز از نرم افزار ره آورد نوین و بانک جامع اطلاعات بورس استخراج شد. به منظور بررسی رابطه ی بین متغیرها از نرم افزار ایویوز استفاده شده است. نتایج حاصل از این پژوهش بیانگر این موضوع است که کنترل های داخلی بر پایداری سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر مثبت و معناداری وجود دارد.

واژگان کلیدی

کنترل های داخلی، پایداری سود، بورس اوراق بهادار تهران

۱. استادیار، گروه علوم اداری و اقتصادی، دانشکده علوم انسانی، علوم انسانی، گنبد کاووس، گنبد کاووس، ایران.

vahidoskou@gonbad.ac.ir

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی شمس گنبد کاووس گنبد کاووس، ایران.

vahidaccp@gmail.com

مقدمه

رشد سریع واحدهای اقتصادی، افزایش حجم معاملات، پیشرفت مداوم فناوری، افزایش رقابت، فشارهای ناشی از کمبود منابع و وجود انواع خطرهای تهدیدکننده اهداف و سیاستهای سازمان، سبب شده است ذهن مدیریت به مسائل و موارد بیشماری معطوف شود و کنترل مستقیم و انفرادی واحدهای اقتصادی با مشکل روبه رو شود. در این میان دوام و بقای هر واحد اقتصادی به استفاده بهینه و اثربخش از منابع در کنترل آن (اعم از مالی و غیرمالی) بستگی دارد. نظارت و مراقبت در این زمینه مستلزم وجود سازوکارهای نظارتی و کنترلی مناسب است. به همین دلیل، نیاز به استقرار سیستمهای کنترل داخلی اثربخش به صورت جزء جدایی ناپذیر سیستم راهبری شرکتی، بیش از پیش مورد توجه جدی قرار گرفته است. مبتنی بر معیار جهانی حسابرسی (شماره ۴۰۰)، کنترل داخلی به همه خط مشی ها و رویه های تصویب شده مدیریت یک سازمان اطلاق می شود که در دستیابی به اهداف اصلی، نظیر انجام کسب و کار به بهترین شکل، تضمین پیروی از سیاست های مدیریت، حفاظت از دارایی ها، پیشگیری و کشف تقلب و تهیه به موقع گزارشگری مالی قابل اتکا نقش به سزایی دارد. از این رو کنترل های داخلی برای شناسایی آن دسته از خطرهای تجاری طراحی و اجرا می شوند که دستیابی به هریک از این اهداف را تهدید می کنند. کنترل های داخلی اثربخش یکی از اصول اصلی در ایجاد امنیت و سلامت در سازمان است که به افزایش تلاش ها و توجه به نظارت و بهبود معیارهای سلامت مالی و سازمانی منجر می شود. ساختار کنترل داخلی یک سازمان شامل سیاست ها و روش هایی است که برای تأمین اطمینان نسبی از دستیابی به هدف های سازمانی به وجود می آید. اطمینان نسبی بدان معنی است که هیچ ساختار کنترل داخلی ایده آل نیست و مخارج کنترل داخلی یک واحد تجاری نباید بیش از منافع مورد انتظار آن باشد. واحدهای اقتصادی برای دستیابی به اهداف کوتاه مدت و بلند مدت و تحقق مأموریتها و چشم اندازها، حفظ توان مالی و سود آوری، مقابله با رویدادهای غیر منتظره و پاسخ گویی در برابر پاسخ خواهان (صاحبان سرمایه، دولت و...) باید از یک سیستم کنترل داخلی اثربخش برخوردار باشند. کنترل داخلی، یک رویداد یا وضعیت خاص نیست، بلکه مجموعه ای از اقدامات متوالی و فراگیر است که به همه فعالیت های سازمان نفوذ و تسری پیدا می کند (کوشکی، ۱۳۹۸).

این اقدامات در گستره عملیات یک سازمان و به شکلی مستمر روی می دهد. آنها در مسیری که مدیریت سازمان را اداره می کند و پیش می برد، به صورتی فراگیر و جدایی ناپذیر از آن وجود دارند. گفته می شود عملکرد مالی مستقیماً بر کنترل داخلی یک موسسه تأثیر می گذارد. برای تمرکز بر کنترل محیط، حسابرسی داخلی، ارزیابی ریسک و فعالیتهای کنترلی اجزای اصلی یک سیستم کنترل داخلی را تشکیل می دهند. چارچوب کنترل داخلی به موسسات مالی خرد در مدیریت تجارت خود از نظر مقررات و سیاست کمک می کند (حیدری، ۱۳۹۵).

چارچوب های برای کنترل های داخلی هستند تحت تأثیر فرآیندهای متأثر از هیئت مدیره، مدیریت ارشد و تمام سطوح پرسنل قرار دارد. این چارچوب ها بطور کامل رویه ها یا خط مشی هایی نیستند. کمیسیون بورس اوراق بهادار اجرای بند ۴۰۴ قانون ساربینز - اوکسلی را مستلزم وجود چارچوب کنترل داخلی میدانند. معمولاً مسئولیت این چهارچوب بر عهده

هیئت مدیره است و این چهارچوب باید شامل پنج جزء باشد. مدیران موسسات و سازمانها توجه وافری به سیستم های کنترل داخلی دارند، زیرا مدیران به خوبی می دانند در نبود یک سیستم کنترل داخلی اثر بخش، تحقق رسالت اصلی شرکت، حفظ سودآوری و به حداقل رساندن رویدادهای غیر منتظره بسیار مشکل است و سیستم کنترلی وسیله ایست که موجب می شود، نسبت به ارقام و اطلاعات حسابداری اطمینان بیشتری بیابند و اعداد و اطلاعات مذکور را مبنای تصمیمات خود قرار دهند و همچنین آنان را مطمئن می سازد که سیستم و روشهای صحیح مالی و اداری در داخل پایداری سود از جمله ویژگیهای کیفیت سود، موسسه ایشان به طور کامل اجراء می شود. پایداری سود یکی از موضوعاتی است که در حیطه کیفیت سود قرار میگیرد. پایداری سود به معنای تکرارپذیری (استمرار) سود جاری است. هرچه پایداری سود بیشتر باشد، یعنی شرکت توان بیشتری برای حفظ سودهای جاری دارد و فرض میشود کیفیت سود شرکت بالاتر است. پایداری سود از جمله ویژگی های کیفی سود حسابداری است که مبتنی بر اطلاعات حسابداری می باشد. پایداری سود شاخصی است که به سرمایه گذاران در ارزیابی سودهای آتی و جریانهای نقدی شرکت کمک میکند. سرمایه گذاران در برآورد سود های آتی و جریانهای نقدی مورد انتظار خود به بخش پایدار سود بیشتر از بخش ناپایدار آن اهمیت می دهند. معمولاً سرمایه گذاران بازده مورد انتظار خود را به بزرگی اجزای تعهدی سود تعهدی می کنند.

مطالعه بر روی سودهای پایدار برای اولین بار توسط بیور و همکاران صورت گرفته از نظر تجربی در ارتباط با ارزش اوراق بهادار بود. آنان از نظریه "سودهای تحریف نشده" یعنی سود های پایدار، برای پیش بینی سود های مورد انتظار آتی استفاده کردند و تلاش کردند تا سود های پایدار مورد انتظار را به یک مدل تعادلی اوراق بهادار پیوند دهند. با وجود آنکه السون بیان میدارد که نظریه سودهای پایدار مورد انتظار هیچ تفاوت و یا رجحانی بر سود های مورد انتظار ندارد، ولی آنان نشان میدهند که نه تنها سود های پایدار دارای محتوای اطلاعاتی وسیع تری نسبت به جریانهای سودهای گذشته هستند، بلکه دارای تاثیراتی وابسته به ارزش برای ارزش گذاری شرکت می باشند. همچنین یافته های آنان هم از جنبه نظری و هم از نظر تجربی به مرتبط ساختن قیمت فعلی به سود های پایدار یعنی سود های مورد انتظار آتی و همینطور سود های فعلی است. لذا با توجه به مطالب فوق در پژوهش حاضر سعی بر آن است که رابطه بین کنترل های داخلی با پایداری سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران مورد بررسی قرار گیرد.

پیشینه پژوهش

جانسون^۱ (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی اثر هزینه های نمایندگی بر رابطه بین کیفیت کنترل های داخلی و مدیریت سود پرداخته است. از این رو، داده های استخراج شده از ۹۶ شرکت از طریق الگوی رگرسیون با استفاده از داده های ترکیبی مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج پژوهش حاکی از آن است که هزینه های نمایندگی رابطه میان کیفیت کنترل های داخلی و مدیریت سود شرکت ها را تعدیل می نماید. بین کیفیت کنترل های داخلی و مدیریت سود شرکت ها در شرایط عدم

وجود هزینه‌های نمایندگی رابطه معکوس وجود دارد. این ارتباط معکوس در شرایط وجود هزینه‌های نمایندگی تشدید می‌گردد چرا که کیفیت کنترل‌های داخلی از طریق کاهش در هزینه‌های نمایندگی نیز بر مدیریت سود شرکت‌ها اثرگذار است. پیرولی (۲۰۲۰) در پژوهش خود به بررسی پایداری سود و قابلیت پیشبینی سود در اقتصاد نوظهور گرجستان پرداخت. نتایج نشان داد که سود، پایدار و قابل پیشبینی نیست و جریانهای نقدی حاصل از عملکرد، پایدارتر و قابل پیش بینی تر در مقایسه با سود هستند. به طور کلی، سود و جریانهای نقدی در بخش خصوصی گرجستان از کیفیت پایینی برخوردار است. تئوفیلوس و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهش خود بر روی ۵۱ شرکت در بورس اوراق بهادار نیجریه در سالهای پایداری سود و عملکرد شرکت: مفاهیم توانایی پیش‌بینی کنندگی تحلیلگران در ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۶ با عنوان پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که پایداری سود بر عملکرد شرکت تاثیر گذار است بازار نوظهور نیجریه و بر خلاف انتظار، پژوهش نشان داد که پایداری سود یک رابطه منفی و غیرمعنادار با عملکرد شرکت دارد و توانایی پیش بینی کنندگی سود آتی عملکرد شرکت‌های مذکور را کاهش می‌دهد. کوئیلو و همکاران (۲۰۱۸) به بررسی ارتباط پایداری سود، ساختار صنعت و سهم بازار پرداختند بیان می‌کنند که صنایع مختلف به طور متفاوتی بر پایداری سودهای غیرعادی تاثیر می‌گذارد. همچنین آنها بیان می‌کنند که سهم بازار بر سود غیرعادی شرکت‌ها اثرگذار نیست. آنها اثر اندازه شرکت را بر سودهای غیرعادی بررسی کردند و نشان دادند که اندازه شرکت بر مجموعه سودهای غیرعادی اثر قابل ملاحظه ای ندارد. ژانگ گوو کینگ (۲۰۱۷) هفت معیار را برای اندازه گیری مدیریت سود شرکت انتخاب می‌کند، نتایج تجربی نشان می‌دهد که کنترل داخلی با کیفیت بالا با درآمد با کیفیت بالا همراه نیست؛ بنابراین، رابطه بین کنترل داخلی و کیفیت سود بیشتر مورد بررسی قرار می‌گیرد. سازوکاری که کنترل داخلی مانع مدیریت سود می‌شود، به طور عمده از دو طریق آشکار می‌شود: اول، کنترل‌های کاهش می‌دهد. دوم، اهداف ذاتی کنترل داخلی اطمینان از انطباق منطقی قانونی و گزارشگری مالی معتبر است، کنترل داخلی شرکت‌ها به دستیابی به توازن قوا کمک می‌کند و از این رو احتمال تحریف‌های غیرعمد و دستکاری عمدی یا سایر رفتارهای کوتاه بینانه را مهار کند و بنابراین ارزش شرکت را به حداکثر برساند. داریوش (۱۴۰۰) در پژوهشی به بررسی تاثیر کیفیت کنترل داخلی بر محافظه کاری مشروط در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته است. در این پژوهش رابطه بین ضعف کنترل‌های داخلی و محافظه کاری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۱ مورد بررسی قرار گرفت. با استفاده از روش‌های آماری داده‌های پانل نمونه آماری شامل ۱۰۲ شرکت منتخب در قالب یک تحقیق همبستگی و با استفاده از رگرسیون خطی چندگانه و داده‌های ترکیبی انجام گرفته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که بر اساس مدل شیواکومار، کیفیت کنترل‌های داخلی بر محافظه کاری مشروط تاثیر مثبت و مستقیم دارد. همچنین نتایج پژوهش در مدل فوق دلالت بر وجود تاثیر مستقیم متغیر کنترلی نسبت ارزش بازار حقوق صاحبان سهام به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام بر محافظه کاری مشروط و نیز تاثیر معکوس اندازه شرکت و نسبت سود خالص به کل دارائی‌ها بر محافظه کاری مشروط دارد. همینطور متغیر اهرم مالی نیز در مدل مزبور تاثیر معناداری بر محافظه کاری مشروط ندارد.

قدردان (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی تاثیر کیفیت کنترل داخلی بر پایداری سود است. به منظور دستیابی به این هدف، دو فرضیه تدوین شد. جهت آزمون فرضیه ها با استفاده از روش حذف سیستماتیک؛ نمونه ای متشکل از ۱۸۹ شرکت از بین شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۸ انتخاب گردید و مدل رگرسیونی مبتنی بر داده های ترکیبی به روش داده های تابلویی به کار برده شد و همچنین نرم افزار ایویوز ۱۰ برای تحلیل آماری استفاده شد. نتایج حاصل از پژوهش نشان میدهد که کیفیت کنترل داخلی بر پایداری سود تاثیر معناداری دارد. تاثیر کیفیت کنترل داخلی بر پایداری ارقام تعهدی بیشتر از جریانهای نقدی است. محمودی (۱۳۹۶) در پژوهش خود با هدف بررسی رابطه نوسانات سود با قابلیت پیشبینی سود و پایداری سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به این نتیجه رسید که بین نوسانات بالای سود با قابلیت پیشبینی سود و پایداری سود ارتباط معکوس و قوی وجود دارد. بین نوسانات پایین سود با قابلیت پیش بینی سود ارتباطی وجود ندارد. ارتباط بین نوسانات پایین سود با پایداری سود بسیار ناچیز و معکوس می باشد. ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش خود به بررسی تأثیر بحران مالی بر کیفیت سود می پردازند. در این پژوهش، کیفیت سود با استفاده از سه شاخص پایداری سود، قابلیت پیشبینی سود و کیفیت ارقام تعهدی اندازه گیری می شود. معیار وقوع بحران مالی در شرکت، وجود حداقل یکی از سه معیار، زیان در سه سال متوالی (زیان عملیاتی، زیان خالص یا زیان انباشته)؛ کاهش سود تقسیمی هر سال نسبت به سال قبل به میزان بیش از ۴۰ درصد و مشمول ماده ۱۴۱ قانون تجارت بودن شرکتهای در دست بررسی است. نتایج پژوهش نشان می دهد، بحران مالی اثر منفی و معناداری بر پایداری سود دارد و بر قابلیت پیشبینی سود اثر مثبت و معناداری می گذارد. در نتایج این پژوهش بین بحران مالی و ارقام تعهدی اختیاری رابطه معناداری مشاهده نشد.

روش شناسی پژوهش

تحقیق حاضر از نظر هدف، تحقیقی کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده از نوع تحقیقات نیمه تجربی پس رویدادی در حوزه تحقیقات اثباتی حسابداری است که با استفاده از روش رگرسیون چند متغیره و مدل های اقتصادسنجی انجام شده است. نمونه انتخابی پژوهش شرکتهایی می باشند که مجموعه شرایط زیر را دارا باشند:

۱- شرکتهایی که تاریخ پذیرش آنها قبل از سال ۱۳۹۴ بوده و تا پایان سال ۱۳۹۸ نیز در فهرست شرکتهای بورسی باشند.

۲- به منظور افزایش قابلیت مقایسه، سال مالی آنها منتهی به پایان اسفندماه باشد.

۳- جزء شرکتهای سرمایه گذاری و واسطه گری مالی نباشند.

پس از اعمال محدودیت های فوق تعداد ۱۳۰ شرکت به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شدند. داده های تحقیق حاضر از پایگاه های اینترنتی بورس اوراق بهادار استخراج گردید. تجزیه و تحلیل نهایی داده های گردآوری شده نیز با استفاده از نرم افزار اقتصادسنجی Eviews نسخه نهم صورت گرفته است.

متغیرهای تحقیق و نحوه اندازه گیری آنها

متغیر وابسته

پایداری سود:

در این تحقیق پایداری سود به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شده است که به معنای تداوم سود جاری است. هر قدر شرکت توان بیشتری برای حفظ سود جاری داشته باشد فرض میشود کیفیت سود بالاتری دارد. همچنین، پایداری سود سرمایه گذاران را در برآورد سودهای آتی و جریان های نقدی شرکت یاری می دهد. برای سنجش پایداری سود از معادله رگرسیونی تک متغیره استفاده شده که در آن، سود دوره جاری تابعی از سود دوره ماقبل می شود. (این الگو در سال ۲۰۰۲ توسط دجو و دیچو طراحی و ارائه شده است).

$$EARN_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 EARN_{i,t-1} + \varepsilon_{i,t}$$

$EARN_{i,t}$: سود دوره جاری؛

$EARN_{i,t-1}$: سود دوره پیشین؛

$\varepsilon_{i,t}$: باقیمانده مدل رگرسیونی.

این آزمون برای تمام سالهای دوره تحقیق از طریق داده های شرکت های نمونه اجرا شده و α_1 (ضریب متغیر مستقل) درجه پایداری سود در طول این دوره است. همچنین، ضریب مزبور هر قدر به ۱ نزدیک تر باشد، پایداری سود بیش تر خواهد بود. پس از محاسبه ضریب پایداری سود، لازم است از آن به عنوان متغیر وابسته در مدل اصلی تحقیق (مدل های استفاده شده برای آزمون فرضیه) استفاده شود.

متغیر مستقل

در تحقیق حاضر جهت سنجش کیفیت کنترل های داخلی به عنوان متغیر مستقل به پیروی از پژوهش (جاوید ICW) و همکاران، ۱۳۹۴، حاجیها و محمدحسین نژاد، ۱۳۹۴ (از نقاط ضعف یا اهمیت کنترل داخلی) استفاده می گردد که از گزارش حسابرسان مستقل به دست می آید. با توجه به اینکه در گزارش حسابرسی تنها نقطه ضعف با اهمیت کنترل های داخلی شرکت به عنوان بند شرط ارائه می گردد و از ارائه همه نقاط ضعف که حسابرس قبلا در نامه مدیریت به آنها پرداخته است، پرهیز می گردد. در تحقیق حاضر همه بندهای شرط مربوط به ضعف های کنترل های داخلی به عنوان نقاط ضعف با اهمیت کنترل های داخلی در نظر گرفته شده است. بدین صورت که اگر شرکت حداقل یک ضعف در سیستم کنترل داخلی داشته باشد عدد ۱ و در غیر این صورت عدد ۰ در نظر گرفته می شود.

متغیر های کنترل

اندازه شرکت

هر چه اندازه شرکت بزرگ تر باشد، شرکت از اعتبار بیشتری برخوردار خواهد بود. علاوه بر این، شرکت های بزرگ به دلیل امکان تنوع بخشی بیشتر، امکان استفاده از منابع مالی مختلف و افشای منظم اطلاعات، ریسک کمتری دارند (ثقفی و بولو، ۱۳۸۸). لذا سرمایه گذاران در مواجهه با این شرکت ها، بازده مورد انتظار کمتری را مطالبه می نمایند؛ بنابراین، انتظار بر این است که بین اندازه شرکت و هزینه حقوق صاحبان سهام رابطه منفی وجود داشته باشد. در این پژوهش از لگاریتم طبیعی فروش خالص شرکت برای سنجش اندازه شرکت استفاده می گردد:

$$Size_{i,t} = \text{Log } S_{i,t}$$

که در آن:

$Size_{i,t}$: اندازه شرکت i در سال t و

$S_{i,t}$: خالص فروش شرکت i در سال t می باشد.

اهرم مالی

فرناندو و همکاران (۲۰۱۰) بیان می کنند که افزایش در اهرم مالی، منجر به افزایش ریسک شرکت می شود. افزایش ریسک شرکت نیز نرخ بازده مورد انتظار سهامداران را بالا می برد که در نهایت، منجر به افزایش هزینه حقوق صاحبان سهام عادی شرکت می شود. بر این اساس، انتظار می رود که با افزایش اهرم مالی، هزینه حقوق صاحبان سهام شرکت نیز افزایش یابد. در این تحقیق، اهرم مالی از طریق تقسیم مجموع بدهی به مجموع دارایی های شرکت و به صورت زیر محاسبه می گردد:

$$LEV_{i,t} = \frac{TD_{i,t}}{TA_{i,t}}$$

به طوری که در آن:

$LEV_{i,t}$: اهرم مالی شرکت i در سال t ؛

$TD_{i,t}$: مجموع بدهی های شرکت i در سال t و

$TA_{i,t}$: جمع دارایی های شرکت i در سال t می باشد.

فرصت های رشد

فرناندو و همکاران (۲۰۱۰) بر این باورند که شرکت های با فرصت های رشد بالاتر، ریسک بیشتری نیز دارند؛ بنابراین، انتظار می رود که بین فرصت های رشد شرکت با هزینه حقوق صاحبان سهام آن رابطه مثبت وجود داشته باشد. در این مطالعه از نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام، برای سنجش فرصت های رشد شرکت استفاده می گردد که به صورت زیر محاسبه می شود:

$$GWTH_{i,t} = \frac{MV_{i,t}}{BV_{i,t}}$$

که در آن:

$GWTH_{i,t}$: فرصت های رشد شرکت i در سال t ؛

$MV_{i,t}$: ارزش بازار حقوق صاحبان سهام شرکت i در سال t و

$BV_{i,t}$: ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام شرکت i در سال t می باشد.

مدل مورد استفاده برای آزمون فرضیه‌ها

برای آزمون فرضیه تحقیق به پیروی از تحقیق پیرولی (۲۰۲۰) از مدل رگرسیونی چند متغیره زیر استفاده می شود.

$$EARN_{it} = \beta_0 + \beta_1 ICW_{it} + \beta_2 GWTH_{it} + \beta_3 SIZE_{it} + \beta_4 LEV_{it} + \varepsilon_{it}$$

که در مدل فوق:

$EARN$: پایداری سود

ICW : کنترل داخلی

$GWTH$: فرصت رشد

LEV : اهرم مالی

$SIZE$: اندازه شرکت

$\varepsilon_{i,t}$: جزء خطای مدل رگرسیون می باشد.

آمار توصیفی

به منظور بررسی مشخصات عمومی متغیرها، همچنین برآورد مدل و تجزیه و تحلیل دقیق آنها، آشنایی با آمار توصیفی مربوط به متغیرها لازم است. آمار توصیفی به محاسبه پارامترهای جامعه می پردازد و شامل شاخص های مرکزی و پراکندگی جامعه و ... می باشد. در جدول شماره (۱) آمار توصیفی متغیرهای پژوهش شامل میانگین، بیشینه، کمینه و انحراف معیار آورده شده است. به عنوان مثال برای متغیر پایداری سود ($EARN$) میانگین، بیشترین، کمترین و انحراف معیار به ترتیب $۰/۷۰۵۸$ ، $۰/۹۵$ ، $۰/۷۰$ ، $۰/۳۰۱۰$ می باشد. متغیر کنترل داخلی (ICW) میانگین، بیشترین، کمترین و انحراف معیار به ترتیب $۱/۹۳۵۶$ ، $۲/۹۴۸۹$ ، $۰/۵۴$ ، $۰/۸۴۳۲$ می باشد. در این بخش آمار توصیفی متغیرهای تحقیق که شامل میانگین (حاصل جمع تمامی داده های اماری متغیرها بر تعداد مشاهدات می باشد)، در قسمت بیشترین که اعداد بدست آمده از متغیرهای پژوهش که حداکثر مقدار را داشته مشخص شده است. در قسمت کمترین که کمترین اعداد بدست آمده از متغیرهای پژوهش که کمترین مقدار را داشته مشخص شده است. انحراف معیار که از جذر واریانس اعداد بدست آمده است که نشان دهنده نوسان پذیری و پراکندگی اعداد است. و در بخش مشاهدات که حاصل ضرب تعداد نمونه آماری بر تعداد سال های مورد مطالعه بدست آمده است.

جدول ۱- آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

مشاهدات	انحراف معیار	کمترین	بیشترین	میانگین	متغیر
۶۵۰	۰/۰۳۰۱۰	۰/۷۰	۰/۹۵	۰/۷۰۵۸	EARN (پایداری سود)
۶۵۰	۰/۸۴۳۲	۰/۵۴	۲/۹۴۸۹	۱/۹۳۵۶	ICW (کنترل داخلی)
۶۵۰	۰/۶۵۹۳۶	۴/۷۹	۸/۳۲	۶/۲۱۵۵	SIZE (اندازه شرکت)
۶۵۰	۰/۲۵۴۶۵	۰/۰۷	۲/۲۲	۰/۶۱۶۹	LEV (اهرم مالی)
۶۵۰	۲/۵۳۴۹۸	-۴/۹۰	۰/۱۷۳۴	۲/۶۳۵۰	GWTH (فرصت رشد)

نتایج آزمون مدل پژوهش

نتایج حاصل از برآورد مدل پژوهش به شرح جدول (۴-۵) می باشد.

جدول ۲- خلاصه نتایج آماری آزمون مدل پژوهش

آزمون VIF	سطح معناداری P-) (VALUE	آماره t	انحراف معیار	ضرایب	متغیر
.....	۰/۰۲۷۴	-۲/۲۱۱۳	۰/۲۷۸۶	-۰/۶۱۶۲	α_1 (عرض از مبدأ)
۱/۱۲	۰/۰۰۱۴	۳/۲۰۸۷	۰/۱۶۸۵	۰/۵۴۰۹	ICW (کنترل داخلی)
۱/۱۲	۰/۰۰۰۷	۳/۴۱۰۴	۰/۰۴۰۹	۰/۱۳۹۷	SIZE (اندازه شرکت)
۱/۰۱	۰/۰۰۰۰	-۷/۳۵۳۴	۰/۰۳۹۵	-۰/۲۹۰۸	LEV (اهرم مالی)
۱/۰۹	۰/۰۰۰۰	۷/۱۴۴۹	۰/۰۳۹۸	۰/۲۸۴۴	GWTH (فرصت رشد)
۰/۰۰۰۰		سطح معنی داری آماره F		۳/۵۱۸۸	آماره F فیشر
۲/۲۶۰۶		آماره دوربین واتسن		۰/۴۲۲۳	ضریب تعیین

تعیین وجود چند هم خطی^۲ (آزمون VIF):

هم خطی وضعیتی است که نشان می‌دهد یک متغیر مستقل تابعی خطی از سایر متغیرهای مستقل است. اگر هم خطی در یک معادله رگرسیون بالا باشد بدین معنی است که بین متغیرهای مستقل همبستگی بالایی وجود دارد و ممکن است با وجود بالا بودن R^2 ، مدل از اعتبار بالایی برخوردار نباشد. با توجه به ستون آخر جدول شماره ۴-۵ مقدار VIF برای کلیه متغیرهای مستقل کمتر از ۵ ($VIF < 5$) می‌باشد؛ بنابراین بین متغیرهای مستقل هم خطی وجود ندارد و مدل برازش شده دارای اعتبار می‌باشد.

آزمون دوربین واتسون:

یکی از مشکلات معمول در یک الگوی رگرسیون، وجود همبستگی بین جملات پسماند است. خودهمبستگی نقض یکی از فرض‌های استاندارد الگوی رگرسیون می‌باشد. به این ترتیب ویژگی‌های بهترین برآوردکننده خطی بدون تورش خدشه‌دار می‌شود و در نتیجه استنباط آماری قابل اعتماد نخواهد بود. آماره دوربین واتسون برای بررسی خطای تصریح در مدل استفاده می‌شود؛ به عبارت دیگر، اگر باقیمانده‌های رگرسیون، الگوی سیستماتیک و قابل توجهی از خود نشان دهند، خطای تصریح وجود خواهد داشت. به طور ساده، این همبستگی منعکس کننده این واقعیت است که بعضی از متغیرها که متعلق به مدل واقعی هستند، در اخلاص قرار گرفته‌اند که باید از آن خارج شده و به عنوان یک متغیر توضیحی صحیح وارد مدل شوند. بطور کلی اگر این آماره در بازه ۱٫۵-۲٫۵ قرار داشته باشد می‌توان گفت مشکل خودهمبستگی بین جملات پسماند (خطا) مشاهده نمی‌شود. آماره دوربین واتسون پس از برآورد ضرایب، مقدار ۲/۲۶۰۶ را نشان می‌دهد که به معنی عدم وجود همبستگی پیاپی در جزء اخلاص می‌باشد. نتیجتاً مشکل خودهمبستگی سریالی در این فرضیه مشاهده نمی‌شود.

آماره F فیشر:

قبل از آزمون فرضیه پژوهش براساس نتایج به دست آمده، باید از صحت نتایج اطمینان حاصل نمود. بدین منظور برای بررسی معناداری کل مدل از آزمون F استفاده گردید. با توجه به سطح معنی داری آماره F محاسبه شده (۰٫۰۰۰۰)، می‌توان ادعا نمود که مدل رگرسیونی برازش شده معنادار است.

ضریب تعیین (R^2):

با توجه به ضریب تعیین مدل برازش شده می‌توان ادعا نمود، حدود ۴۲ درصد از تغییرات در متغیر وابسته مدل (پایداری سود)، توسط متغیرهای مستقل توضیح داده می‌شود.

²-Multicollinearity

نتایج فرضیات تحقیق:

فرضیه ۱ الف:

کنترل های داخلی بر پایداری سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر دارد. ضریب برآوردی متغیر مستقل کنترل های داخلی در جدول بالا نشان دهنده رابطه مثبت و معنی دار بین متغیرها در سطح خطای ۰/۰۵ است؛ زیرا میزان P-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰/۰۵ بدست آمده است؛ بنابراین نتایج تحقیق نشان داد که کنترل های داخلی بر پایداری سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر مثبت و معناداری وجود دارد.

نتایج متغیرهای کنترلی تحقیق:

ضریب برآوردی متغیر مستقل SIZE در جدول بالا نشان دهنده رابطه معنی دار میان اندازه شرکت و پایداری سود در سطح خطای ۰/۰۵ است؛ زیرا میزان P-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰/۰۵ بدست آمده است؛ بنابراین می توان گفت در سطح اطمینان ۹۵ درصد بین اندازه شرکت و پایداری سود رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

ضریب برآوردی متغیر مستقل LEV در جدول بالا نشان دهنده وجود رابطه منفی و معنی دار میان اهرم مالی و پایداری سود در سطح خطای ۰/۰۵ است؛ زیرا میزان P-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰/۰۵ بدست آمده است؛ بنابراین می توان گفت در سطح اطمینان ۹۵ درصد بین اهرم مالی و پایداری سود رابطه منفی و معنی داری وجود دارد.

ضریب برآوردی متغیر مستقل GWTH در جدول بالا نشان دهنده وجود رابطه مثبت و معنی دار میان فرصت رشد و پایداری سود در سطح خطای ۰,۰۵ است؛ زیرا میزان P-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰,۰۵ بدست آمده است؛ بنابراین می توان گفت در سطح اطمینان ۹۵ درصد بین فرصت رشد و پایداری سود رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

نتیجه گیری و پیشنهادهای پژوهش

در پژوهش حاضر به بررسی تاثیر کنترل های داخلی بر پایداری سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شد؛ بنابراین در راستای هدف پژوهش فرضیه تدوین شد. نتایج حاصل از آزمون فرضیات گویای آن است که:

- کنترل های داخلی بر پایداری سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سطح خطای ۰/۰۵ رابطه منفی و معنی داری وجود دارد، زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰/۰۵ بدست آمده است. نتیجه به دست آمده از آزمون این فرضیه، با یافته های پژوهش پیرولی^۳، (۲۰۲۰) در پژوهشی

به بررسی کنترل های داخلی بر پایداری سود، انجام گرفته است، همخوانی دارد. -با توجه به یافته های پژوهش، در رابطه با کنترل های داخلی و پایداری سود و از آنجا که یکی از اهداف ایجاد کنترل های داخلی، قابلیت اعتماد به گزارشگری مالی است، به مدیران شرکتهای توصیه می گردد تا با افزایش کیفیت کنترل های داخلی، موجبات افزایش کیفیت صورتهای مالی را فراهم آورند. علاوه براین پیشنهاد می گردد تا نظارت بیشتری بر کنترل های مرتبط با حسابداری شرکت صورت گیرد تا از اثرات منفی ضعفهای موجود در این قسمت جلوگیری شود. از طرفی، پژوهشهای اندکی در ارتباط با کنترل های داخلی صورت پذیرفته است، لذا پیشنهاد شود که پژوهش هایی در زمینه کنترل های داخلی و ارتباط آن با کیفیت حسابرسی، عملکرد شرکت و مسئولیت پذیری اجتماعی انجام شود. همچنین، پیشنهاد می گردد تا تأثیر متغیرهای تعدیل گر از قبیل چرخه عمر شرکت بر رابطه بین کنترل های داخلی و کیفیت سود، مورد بررسی قرار گیرد.

منابع

- اسماعیل زاده مقری، دکتر علی، جلیلی، دکتر محمد، زند عباس آبادی، عباس. (۱۳۸۹). **بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی بر کیفیت سود در بورس اوراق بهادار تهران**. حسابداری مدیریت، ۳(شماره ۴(پیاپی ۷))، ۷۹-۹۱.
- پاک مرام، عسگر و علی آبادی، صبا (۱۳۹۹)، **رابطه بین قدرت سهامداران عمده و کیفیت حاکمیت شرکتی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران**، چهارمین کنفرانس بین المللی مطالعات نوین مدیریت و حسابداری در ایران، کرج.
- پاک مرام، عسگر و علی آبادی، صبا (۱۳۹۸)، **رابطه بین قدرت سهامداران عمده و کیفیت حاکمیت شرکتی با تأکید بر سرمایه فکری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران**، کنفرانس بین المللی مدیریت، علوم انسانی و رفتاری در ایران و جهان اسلام، کرج.
- نونهال نهر، علی اکبر، کاظمی نوجه ده، معصومه. (۱۳۹۷). **بررسی تأثیر قدرت سهامداران بر مدیریت سود با تأکید بر نقش کیفیت حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران**. حسابداری، پاسخگویی و منافع جامعه، ۵(۲)، ۱۲۹-۱۴۸.
- محمودزاده باغبانی، حسن (۱۳۹۶)، **در تحقیقی تأثیر ساختار هیئت مدیره بر نوسانات بازده سهام در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران**، مجله تحقیقات حسابداری و حسابرسی. سال چهارم. شماره ۱۵.
- اعتمادی، حسین و چالاکی، پری؛ بهار (۱۳۸۹)؛ " **رابطه بین عملکرد و تقسیم سود نقدی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۱-۱۳۷۷** " فصلنامه بررسیهای حسابداری و حسابرسی؛ شماره ۳۹.

ثقفی، علی و قلی پور، علی؛ سال (۱۳۸۹)؛ "بررسی تأثیر سیاستهای تقسیم سود بر ارزش سهام شرکتهای پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران"؛ پایان نامه کارشناسی ارشد حسابداری؛ دانشگاه تهران
 جعفری، محمد علی؛ بیک محمدی، پری. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین ویژگیهای حاکمیت شرکتی و مدیریت سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. نشریه علمی پژوهشی تحقیقات حسابداری. انجمن حسابداری.

جابرزاده، محمدعلی (۱۳۹۴)، بررسی تأثیر ویژگی های هیأت مدیره بر نوسانات بازده سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی.

سبحانی، ایمان؛ (۱۳۹۶)؛ "بررسی ارتباط بین فرصت های سرمایه گذاری و عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"؛ پایان نامه کارشناسی ارشد؛ دانشگاه آزاد نیشابور.

عسگری (۱۳۹۴) رابطه میان برخی از ویژگیهای هیئت مدیره به عنوان یکی از ساز و کارهای نظام راهبری شرکتی و نوسانات بازده سهام، تحقیقات مالی؛ شماره ۱۸؛ ص ۲۷-۳۹

کاشانی پور، جواد (۱۳۹۵) بررسی ارتباط بین ساختار هیأت مدیره و مالکیت شرکت با نوسانات بازده سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه بررسیهای حسابداری و حسابرسی؛ شماره ۳۹.

گوکانی، حمید (۱۳۹۷) بررسی رابطه بین سهامداران کنترلی، ساختار هیئت مدیره و نوسانات بازده سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه حسابداری مدیریت.

مرادزاده، علی، مهریزی، سعید (۱۳۹۲)، بررسی ارتباط معیارهای راهبری شرکتی و شاخص های ارزیابی عملکرد با توجه به معیار ارزش آفرینی در شرکت های پذیرفته شده در بازار اوراق بهادار تهران. دهمین همایش ملی حسابداری ایران. دانشگاه الزهرا.

محمدی، حسین (۱۳۹۸) بررسی رابطه بین ساختار هیات مدیره و نوسانات بازده سهام در شرکتهای پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه پژوهش های حسابداری.

محمودزاده باغبانی، حسن (۱۳۹۳)، در تحقیقی تأثیر ساختار هیئت مدیره بر نوسانات بازده سهام در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مجله تحقیقات حسابداری و حسابرسی. سال چهارم. شماره ۱۵.

Ayman, A. (2016), "agency costs of free cash flow, corporate finance and takeovers", American economic review, 76(2), May: 323-329.

Alosa & Ferdinand A. Gul, (2015), "Analysis of joint effects of investment opportunity set, free cash flow and size on corporate debt policy", Review of quantitative finance and accounting, vol 12, p371-373.

Alosa & Ferdinand A.Gul, (2015), "Analysis of joint effects of investment opportunity set, free cash flow and size on corporate debt policy", Review of quantitative finance and accounting, vol 12, p371-373.

Cheng, Zhang. (2018), " The Influence of Institutional Investors on Myopic R & D Investment Behavior ", Accounting review.j.

Dayvidsoun, John Bolton, (2018) **Corporate Governane and Film Performance**, University of Colorado. Disraeli Asante-Darko, Bright Adu Bonsu, Samuel Famiyeh,

Amoako Kwarteng, Yayra Goka, (2018) "Governance structures cash holdings and firm value on the Ghana stock exchange", Corporate Governance: The International Journal of Business in Society, <https://doi.org/10.1108/CG-07-2017-0148>.

Dayvidsoun, John Bolton, (2018) **Corporate Governane and Film Performance**, University of Colorado.

Disraeli Asante-Darko, Bright Adu Bonsu, Samuel Famiyeh, Amoako Kwarteng, Yayra Goka, (2018) "Governance structures cash holdings and firm value on the Ghana stock exchange", Corporate Governance: The International Journal of Business in Society, <https://doi.org/10.1108/CG-07-2017-0148>.

Fama, Jensen, w. Victoria, b. and sen nilanjan, (1983), "An examination of the relationship of governance mechanisms to performance" journal of management.

Johnson, b. (2017), " The Influence of Institutional Investore on Myopic R&D Investement Behavior", Accounting review.j.

Hili D. and Papilou G. S. and Hecht D. (2007) **Corporate Boards and Company Performance: review of research in light of recent reforms**, Corporate Governance, 15(5), 865-878.

Klein, Jerilyn;mc williamse, w. Victoria, b. and sen nilanjan, (2002), "An examination of the relationship of governance mechanisms to performance" journal of management.

Low, A. (2009). **Managerial risk-taking behavior and equity-based compensation**. Journal of Financial Economics, 92 (3), 470-490.

Smith, C. W; Stulz, R. M. (1985). **The determinants of firms' hedging policies**. Journal of Financial and Quantitative Analysis, 20 (4), 391-405.

Vercia, J. R., Merriman, K. K. and Gupta, S. (2001) **The Effects of CEO Pay Structure on Corporate Social Performance**, Journal of Management, 32(3), 329-342.

Vicente LimaCrisóstomo, Isac de FreitasBrandão, Félix JavierLópez-Iturriaga(2020). **Large shareholders' power and the quality of corporate governance: An analysis of Brazilian firms**, Research in International Business and Finance, [Volume 51](#), January 2020, 101076.

The effect of internal controls on profit sustainability In companies listed on the Tehran Stock Exchange

Vahid Oskou^{*1}
Donya Toghdari²

Date of Receipt: 2021/12/06 Date of Issue: 2022/01/08

Abstract

The purpose of this study was the effect of internal controls on earnings stability in companies listed on the Tehran Stock Exchange. In this research, to collect the required data and information, first the library method and documentary studies were used, based on which, the theoretical foundations and research literature of specialized Latin books and magazines and explanatory notes of selected companies, Video and statistical archives of the Tehran Persian Stock Exchange were collected. Then, the necessary data to test the research hypotheses were extracted by referring to the financial statements, the stock exchange website and other related databases, as well as the new mortgage software and the comprehensive stock exchange database. Ivy software has been used to examine the relationship between variables. The results of this study indicate that internal controls have a positive and significant effect on earnings stability in companies listed on the Tehran Stock Exchange.

Keyword

Internal controls, profit stability, Tehran Stock Exchange

1. Assistant Professor, Department of Administrative and Economic Sciences, Faculty of Humanities, Humanities, Gonbad Kavous, Gonbad Kavous, Iran. vahidoskou@gonbad.ac.ir.
2. Master student of accounting, Shams Gonbad Kavous Higher Education Institute, Gonbad Kavous, Iran. vahidaccp@gmail.com.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی